

POSTANOWIENIE

Dnia 10 września 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Robert Stefanicki

w sprawie z odwołania D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej w G.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Zabrze
z udziałem zainteresowanej S. P.
o ustalenie ustawodawstwa właściwego w zakresie ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 10 września 2024 r.,
skargi kasacyjnej odwołującej się Spółki od wyroku Sądu Apelacyjnego
w Katowicach z dnia 30 maja 2023 r., sygn. akt III AUa 1629/21,

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
2. zasądza od odwołującej się D. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej w G. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrze 240 (dwieście czterdzieści) złotych z odsetkami z art. 98 § 1¹ k.p.c. tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w Katowicach wyrokiem z 30 maja 2023 r. oddalił apelację odwołującą się D. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Spółki komandytowej w G. od wyroku Sądu Okręgowego w Gliwicach z 2 czerwca 2021 r. oddalającego

odwołanie D. sp. z o.o. sp. k. z siedzibą w G. jako płatnika składek od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w Zabrze z dnia 14 kwietnia 2020 r. stwierdzającej, że zainteresowana S. P. nie podlega ustawodawstwu polskiemu jako osoba zatrudniona w Spółce na podstawie umowy zlecenia, w okresie od 27 lutego 2020 r. do 10 lipca 2020 r. i odmawiającej Spółce wydania zaświadczenia A1 potwierdzającego, że w okresie objętym decyzją będzie miało zastosowanie ustawodawstwo polskie.

W wyrokach Sądów *meriti* przyjęto, że organ rentowy, wykonując zarządzenie Sądu Okręgowego z 10 sierpnia 2020 r., prawidłowo przeprowadził procedurę określoną w art. 16 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.Urz. UE. L. 284 z dnia 30 października 2009 r., dalej jako „rozporządzenie wykonawcze”), skoro pismem z dnia 31 sierpnia 2020 r. powiadomił niemiecką instytucję ubezpieczeniową (a także strony) o zastosowaniu w stosunku do zainteresowanej na podstawie art. 16 ust. 1 i 2 rozporządzenia WE nr 883/2004 ustawodawstwa niemieckiego oraz że ustalenie to ma charakter tymczasowy. Właściwa instytucja niemiecka nie złożyła sprzeciwu do tymczasowo ustalonego ustawodawstwa niemieckiego, a więc stało się ono ostateczne. Wobec stanowiska milcząco przyjętego przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową organ rentowy nie mógł zatem uznać, że zainteresowany podlegał za ten sam okres ustawodawstwu polskiemu, ponieważ według art. 11 ust. 1 i ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. UE. L z 2004 r. Nr 166, s. 1; dalej jako „rozporządzenie podstawowe”) zasadą jest podleganie ustawodawstwu tylko jednego państwa Unii Europejskiej. Skoro zatem, zainteresowana jako pracownik odwołującej się, której dotyczyła zaskarżona decyzja, została objęta ustawodawstwem niemieckim i nie podlega ustawodawstwu polskiemu, to organ rentowy zasadnie odmówił wydania w stosunku do niego zaświadczenia A1.

Odwołująca się D. sp. z o.o. sp.k. z siedzibą w G. zaskarżyła wyrok Sądu Apelacyjnego skargą kasacyjną w całości, w podstawach skargi podniosła zarzut naruszenie prawa materialnego, to jest:

1) art. 11 ust. 1 w zw. z art. 76 rozporządzenia podstawowego przez błędną wykładnię wyrażającą się w przyjęciu nieuprawnionego założenia, iż:

a. wobec zainteresowanej, jako osoby zamieszkałej w Polsce, państwie członkowskim UE oraz świadczącej w tym państwie pracę/usługi na podstawie różnych umów, która w ramach jednej ze wskazanych umów przez pewien okres (4 miesiące i 12 dni) świadczyła pracę (usługi) na terytorium Niemiec innego państwa Członkowskiego UE, winno w tymże okresie mieć zastosowanie niemieckie ustawodawstwo ubezpieczeniowe, co skutkowało „pofragmentowaniem” okresów ubezpieczenia zainteresowanej pomiędzy różnymi krajami oraz w praktyce wykluczeniem zainteresowanej z jakiegokolwiek systemu ubezpieczeń na przestrzeni ponad 4 miesięcy,

b. procedura koncyliacji i dialogu została wobec zainteresowanej przeprowadzona prawidłowo, a instytucja niemiecka wyraziła tzw. „milczącą zgodę” na objęcie zainteresowanej ustawodawstwem niemieckim, w sytuacji gdy literalna wykładnia przepisu art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego prowadzi do wniosku, że osoby, do których stosuje się rozporządzenie podstawowe (czyli m.in. do zainteresowanej) podlegają ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, natomiast w przypadku trudności z wykładnią lub stosowaniem rozporządzenia wykonawczego, które to mogłyby zagrażać prawom objętej nim osoby, instytucja właściwego państwa członkowskiego (w tym przypadku Polski) skontaktuje się z instytucją zainteresowanego państwa członkowskiego (w tym przypadku Niemiec), po czym obie te instytucje razem z zainteresowaną zobowiązane są do wzajemnego przekazywania informacji oraz do współpracy w celu zapewnienia prawidłowego wprowadzenia w życie rozporządzenia podstawowego (art. 76 ust. 4). Zatem prawidłowa wykładnia powyższego przepisu prowadzi do wniosku, że nie jest możliwym, aby instytucja niemiecka wyraziła „milczącą zgodę” na objęcie zainteresowanej ustawodawstwem niemieckim (instytucje ubezpieczeniowe obu państw członkowskich winny bowiem wypracować w tym zakresie wspólne porozumienie),

2) art. 13 ust. 1 pkt a i b rozporządzenia podstawowego przez:

a. błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż ustalając ustawodawstwo właściwe dla osoby wykonującej pracę najemną na zmianę w dwóch lub więcej państwach członkowskich UE, należy uwzględniać jedynie okres wskazywany we wniosku o poświadczenie ustawodawstwa na druku A1, podczas gdy powyższe nie wynika z żadnego przepisu, zaś wykładnia funkcjonalna i celowościowa tych przedmiotowej normy prawnej nakazuje uznać, iż przy ustalaniu ustawodawstwa właściwego dla osoby wykonującej pracę najemną na zmianę w dwóch lub więcej państwach członkowskich UE należy zbadać kompleksowo całą sytuację ubezpieczeniową tej osoby (czego organ rentowy oraz Sądy obu instancji nie uczyniły),

b. błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż wskazany przez odwołującą we wniosku o poświadczenie właściwego ustawodawstwa dla zainteresowanej na druku A1 okres, na który poświadczenie to ma zostać wydane dla ubezpieczonego, ma bezpośrednie przełożenie na ustalenie ustawodawstwa właściwego dla tego ubezpieczonego, podczas gdy poświadczenie ustawodawstwa właściwego na druku A1, jak sama nazwa na to wskazuje, ma odgrywać rolę jedynie „zaświadczenia”, „potwierdzenia”, że w danym okresie dana osoba podlega pod system ubezpieczenia społecznego danego Państwa Członkowskiego UE,

c. błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, iż okres wskazywany we wniosku o poświadczenie ustawodawstwa właściwego determinuje ustalenie ustawodawstwa właściwego, co w zestawieniu z tym, że żaden przepis prawa unijnego nie wskazuje, na jaki okres ubezpieczony może/powinien wystąpić o poświadczenie ustawodawstwa właściwego na druku A1, prowadzi do nieprawidłowego wniosku, że ustalenie ustawodawstwa dla osoby wykonującej pracę najemną w dwóch lub więcej państwach członkowskich UE zależy tylko i wyłącznie od tego, jaki okres ubezpieczony wskaże we wniosku o wydanie poświadczenia ustawodawstwa właściwego na druku A1,

d. błędną wykładnię polegającą na uznaniu, iż przepis art. 13 ust. 1 rozporządzenia podstawowego nie znajduje zastosowania w niniejszej sprawie, co skutkuje wyłączeniem ubezpieczonej z polskiego ustawodawstwa w zakresie ubezpieczeń społecznych, podczas gdy okres wykonywania pracy najemnej w

Niemczech przez zainteresowaną wynosił zaledwie 4 miesiące (od 27 lutego 2020 r. do 10 lipca 2020 r.), co oznacza, iż w stosunku do zainteresowanej winno zostać wydane poświadczenie polskiego ustawodawstwa w tym okresie,

e. błędną wykładnię polegającą na przyjęciu założenia, iż wobec zainteresowanej, mającej miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej zastosowanie ma ustawodawstwo niemieckie, podczas gdy taka wykładnia stoi w sprzeczności z literalną i celowościową wykładnią tego przepisu, zgodnie z którą ubezpieczona winna podlegać ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, a jeśli nie wykonuje znacznej części pracy w państwie członkowskim, w którym ma miejsce zamieszkania to ustawodawstwu państwa członkowskiego, w którym znajduje się siedziba lub miejsce wykonywania działalności pracodawcy (w obu przypadkach jest to Polska), a zatem ubezpieczona winna podlegać polskiemu ustawodawstwu,

3) art. 16 rozporządzenia wykonawczego w zw. z art. 83 ust. 1 i 2 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w zw. z art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz w zw. z art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności przez błędną wykładnię, polegającą na przyjęciu nieuprawnionego założenia, że ustalenie ustawodawstwa właściwego dla ubezpieczonej poczynione przez organ rentowy w ramach procedury koordynacyjnej opisanej w tym przepisie (tj. art. 16 rozporządzenia wykonawczego) nie może być przedmiotem merytorycznej kontroli ze strony sądu, podczas gdy taka wykładnia stoi w sprzeczności z przepisami art. 83 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, art. 45 ust. 1 i art. 78 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, które statuują zasadę dwuinstancyjności postępowania oraz nadają jednostce prawo do poddania kontroli przez niezależny, bezstronny i niezawisły sąd decyzji organów władzy publicznej,

4) art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego przez:

a. błędną wykładnię polegającą na nieuprawnionym przyjęciu, że polski organ rentowy w ramach procedury koordynacji był uprawniony do tego, aby ustalić tymczasowo ustawodawstwo niemieckie jako mające zastosowanie do zainteresowanej (ubezpieczonej), której miejscem zamieszkania jest

Rzeczpospolita Polska, a siedziba przedsiębiorstwa (zleceniodawcy) znajduje się w Rzeczpospolitej Polskiej, podczas gdy:

- taki pogląd stoi w sprzeczności z systemową i celowościową wykładnią tego przepisu, który powinien być rozpatrywany w powiązaniu z art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym osoba, która wykonuje pracę w dwóch lub więcej państwach członkowskich, informuje o tym instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego, w którym ma miejsce zamieszkania, a następnie w myśl art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego wyznaczona instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania zainteresowanego wstępnie określa ustawodawstwo i informuje wyznaczone instytucje każdego państwa członkowskiego, w którym wykonywana jest praca o swoim tymczasowym określeniu, a co się z tym wiąże, prawidłowe rozumienie tego przepisu prowadzi do wniosku, że organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonej może określić wyłącznie ustawodawstwo swojego państwa, a nie każdego, o czym powinien poinformować instytucje innego państwa, w przeciwnym razie bowiem powstaje sytuacja prawna, w której organ rentowy jednego państwa może dowolnie stwierdzić ustawodawstwo innego państwa,

- taka wykładnia stoi w sprzeczności z zasadą terytorialności, zgodnie z którą zakres kompetencji określonej instytucji sprowadza się wyłącznie do możliwości ustalenia bądź jego odmowy, że właściwe jest ustawodawstwo państwa tej instytucji, co wynika z terytorialnego obowiązywania przepisów prawnych danego państwa oraz kompetencji organów działających na jego obszarze, a co za tym idzie, organ rentowy nie jest uprawniony do ustalenia, że osoba podlega ustawodawstwu innego państwa członkowskiego, gdyż wówczas decyzja wywoływałaby skutek na terytorium innego państwa członkowskiego i wiązałaby instytucję drugiego państwa,

- błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego umożliwia wydanie decyzji w przedmiocie ustalenia niepodlegania przez ubezpieczoną ustawodawstwu polskiemu bez uprzedniego ustalenia tymczasowego ustawodawstwa w drodze decyzji, podczas gdy literalna i celowościowa wykładnia tegoż przepisu prowadzi do wniosku, że instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania zainteresowanej powinna

niezwłocznie ustalić tymczasowe ustawodawstwo mające zastosowanie do zainteresowanej, o czym instytucja winna poinformować inne państwa członkowskie, a dopiero na skutek braku wniesienia sprzeciwu, decyzja staje się ostateczna, zatem nieuprawnione jest dokonanie przez polski organ rentowy ustalenia tymczasowego ustawodawstwa niemieckiego, a następnie poinformowanie o tym instytucji niemieckiej, w oczekiwaniu na wniesienie sprzeciwu lub wyrażenie milczącej zgody,

c. błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że organ rentowy prawidłowo przeprowadził procedurę koordynacji przez poinformowanie instytucji niemieckiej, że w stosunku do zainteresowanej będzie miało zastosowanie ustawodawstwo niemieckie dopiero na skutek zarządzenia Sądu Okręgowego w Gliwicach z dnia 31 sierpnia 2020 r. (decyzja o niepodleganiu ustawodawstwu polskiemu została wydana w dniu 14 kwietnia 2020 r.), podczas gdy literalne brzmienie przepisu stanowi wprost, że instytucja państwa członkowskiego miejsca zamieszkania zainteresowanego w pierwszej kolejności określa swoje ustawodawstwo tymczasowe, a dopiero wskutek niewniesienia sprzeciwu decyzja staje się ostateczna, a co się z tym wiąże, prawidłowa wykładnia tego przepisu powinna prowadzić do wniosku, że decyzja z dnia 14 kwietnia 2020 r. organu rentowego została wydana przedwcześnie, a procedura koordynacji została przeprowadzona nieprawidłowo (nie mogła bowiem zostać przeprowadzona na etapie postępowania sądowego zainicjowanego wniesieniem odwołania),

5) art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego przez błędną wykładnię polegającą na przyjęciu nieuprawnionego, a przy tym sprzecznego z przepisami założenia, że ustalenie ustawodawstwa niemieckiego stało się ostateczne wobec przeprowadzenia procedury objętej koordynacją z niemiecką instytucją ubezpieczeniową i uzyskania „milczącej zgody” na ustalenie ustawodawstwa niemieckiego, podczas gdy literalna, systemowa i celowościowa wykładnia tegoż przepisu prowadzi do wniosku, że tymczasowe określenie mającego zastosowanie ustawodawstwa, przewidziane w ust. 2, staje się ostateczne w terminie dwóch miesięcy od momentu poinformowania o nim instytucji wyznaczonych przez właściwe władze zainteresowanych państw członkowskich, a zatem przepis ten należy rozpatrywać łącznie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, który

mówi o informowaniu wyznaczonych instytucji każdego państwa, w którym wykonywana jest praca, o swoim tymczasowym określeniu. Prowadzi to do konkluzji, iż jedynie sytuacja, w której ustalono ustawodawstwo danego państwa w drodze decyzji tymczasowej i poinformowano o tym inne instytucje zainteresowanych państw członkowskich, które nie wniosły sprzeciwu dla tak ustalonego ustawodawstwa, powoduje, że decyzja staje się ostateczna, natomiast brak jest jakiegokolwiek uzasadnienia dla twierdzenia, że polski organ rentowy mógł wydać decyzję o tymczasowym ustaleniu ustawodawstwa niemieckiego, a wobec braku sprzeciwu instytucji niemieckiej zainteresowana została objęta ustawodawstwem niemieckim,

6) art. 19 ust. 1 i 2 rozporządzenia wykonawczego przez błędną wykładnię polegającą na nieuprawnionym przyjęciu, że niemiecka instytucja ubezpieczeniowa wyraziła „milczącą zgodę” na ustalenie ustawodawstwa niemieckiego, podczas gdy literalne brzmienie przepisu art. 19 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego stanowi, że instytucja właściwa państwa członkowskiego (którego ustawodawstwo staje się mającym zastosowanie ustawodawstwem) informuje zainteresowanego i udziela mu niezbędnej pomocy w dopełnianiu formalności wymaganych przez to ustawodawstwo (oraz, w stosownych przypadkach, jego pracodawcę) o obowiązkach przewidzianych w tym ustawodawstwie, a zgodnie z art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego - na wniosek zainteresowanego lub pracodawcy instytucja właściwa państwa członkowskiego, którego ustawodawstwo ma zastosowanie, poświadcza, że to ustawodawstwo ma zastosowanie. Prowadzi to do konkluzji, iż ustalenie ustawodawstwa niemieckiego przez niemiecką instytucję ubezpieczeniową nie może nastąpić przez „milczącą zgodę”, bowiem na tej instytucji spoczywają obowiązki określone w przepisach, a nadto instytucja niemiecka nie poinformowała Zainteresowanej (ubezpieczonej) ani nie wydała poświadczenia zastosowania ustawodawstwa niemieckiego.

Wobec przedstawionych zarzutów skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i orzeczenia co do istoty sprawy przez uwzględnienie odwołania i stwierdzenie, że zainteresowana podlega ustawodawstwu polskiemu w okresie do 10 lipca 2020 r., a co za tym idzie, organ rentowy jest zobowiązany do wydania zaświadczenia A1 dla zainteresowanej, ewentualnie wniosła o uchylenie w

całości zaskarżonego wyroku Sądu drugiej instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania temu Sądowi, bądź uchylenie również wyroku Sądu pierwszej instancji i przekazanie sprawy do rozpoznania temu Sądowi. Ponadto wniosła o zasądzenia od organu rentowego na rzecz skarżącej kosztów procesu według norm przepisanych.

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano, że w sprawie istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości. W ocenie skarżącej art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego powinien być rozpatrywany w powiązaniu z art. 16 ust. 1, 3, 4, 5 i 6 tego rozporządzenia wykonawczego, jako iż zgodnie z wykładnią systemową właściwe znaczenie przepisów prawa ustala się na podstawie jego usytuowania w systemie prawa. A zatem prawidłowe rozumienie tych przepisów prowadzi do wniosku, że organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczonego może określić wyłącznie ustawodawstwo swojego państwa, o czym powinien powiadomić instytucje innego państwa. Instytucja właściwa nie jest więc uprawniona do ustalenia, że dana osoba podlega ustawodawstwu innego państwa. Błędna wykładnia tych przepisów dokonana przez Sądy obu instancji doprowadziła do tego, że zainteresowany obecnie znajduje się w „próżni prawnej”, ponieważ został wyłączony z polskiego ubezpieczenia społecznego, a niemiecka instytucja nie wydała decyzji o podleganiu zainteresowanego niemieckiemu ustawodawstwu.

W odpowiedzi na skargę organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia skargi do rozpoznania oraz o zasądzenie na jego rzecz od skarżącej zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁹ § 1 k.p.c.). Zgodnie z art. 398⁴ § 2 k.p.c. określającym wymogi formalne skargi kasacyjnej, strona wnosząca skargę

kasacyjną powinna sformułować w niej wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania wraz ze stosownym uzasadnieniem. Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., a jego uzasadnienie winno zawierać argumenty prawne świadczące o tym, że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy (K. Antonów, A. Jabłoński, B. Suchacki, J. Witkowski (w:) K. Antonów, A. Jabłoński, B. Suchacki, J. Witkowski, Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie odrębne w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Komentarz, Warszawa 2014, art. 475¹).

Wniosek o przyjęcie do rozpoznania skargi kasacyjnej został oparty na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. istniejącej potrzebie wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów. Odwołanie się do przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. to jest potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów wymaga wykazania, że określony przepis prawa, mimo iż budzi poważne wątpliwości, nie doczekał się wykładni albo niejednolita wykładnia wywołuje wyraźnie wskazane przez skarżącego rozbieżności w orzecznictwie w odniesieniu do identycznych lub podobnych stanów faktycznych, które należy przytoczyć (postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; 25 lipca 2024 r., I CSK 3777/23, LEX nr 3740727). Skarżącą obciążał obowiązek przedstawienia odrębnej i pogłębionej argumentacji prawnej wskazującej na zaistnienie powołanej okoliczności uzasadniającej przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, zawierającej szczegółowy opis tego, na czym polegają poważne wątpliwości interpretacyjne (por. postanowienia Sądu Najwyższego; z 8 lipca 2009 r., I CSK 111/09, LEX nr 570112; 12 grudnia 2008 r., II PK 220/06, LEX nr 950814). W przypadku, gdy w ramach stosowania tych przepisów powstały już w orzecznictwie sądów określone rozbieżności, skarżący powinien je przedstawić, jak też uzasadnić, że dokonanie wykładni jest niezbędne do rozstrzygnięcia sprawy (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, LEX nr 315351; 11 stycznia

2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, LEX nr 424365; 12 grudnia 2008 r., II PK 220/08, LEX nr 523522; 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, LEX nr 2054493; 16 stycznia 2024 r., III USK 398/22, LEX nr 3656860). Ponadto, ze względu na publicznoprawne funkcje skargi kasacyjnej, skarżący powinien wykazać celowość dokonania wykładni konkretnego przepisu przez Sąd Najwyższy ze względu na potrzeby praktyki sądowej (postanowienia Sądu Najwyższego: z 14 grudnia 2012 r., III SK 29/12, LEX nr 1238124, 6 czerwca 2023 r., II PSK 64/22, LEX nr 3724324).

W skardze kasacyjnej nie ma uzasadnienia wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania w powyższym rozumieniu, ponieważ w jego treści skarżąca nie wskazuje jasno przepisów, które miałyby budzić poważne wątpliwości interpretacyjne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., nie mówiąc już o przedstawieniu odrębnej, pogłębionej argumentacji prawnej, jak i szczegółowego opisu tego, na czym owe wątpliwości polegają czy orzeczeń mających dowodzić istnienia rozbieżności w orzecznictwie. Wskazując na przesłankę potrzeby wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów skarżąca skoncentrowała się głównie na streszczeniu stanu faktycznego sprawy i na przedstawieniu właściwej według niej wykładni systemowej art. 16 rozporządzenia wykonawczego, z czego można się domyślać, że sygnalizowana we wniosku potrzeba wykładni dotyczy tego właśnie przepisu. Nie jest jednak rolą Sądu Najwyższego zastępowanie wnoszącego skargę w prawidłowym jej redagowaniu. Skarga kasacyjna powinna bowiem być tak zredagowana i skonstruowana, by Sąd Najwyższy nie musiał doszukiwać się w jej podstawach lub ich uzasadnieniu pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi, ani tym bardziej się ich domyślać (postanowienie Sądu Najwyższego z 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134; 20 czerwca 2024 r., I CSK 1406/23, LEX nr 3735469, 16 stycznia 2024 r., I PSK 41/23, LEX nr 3654515).

Odnosząc się do twierdzenia skarżącej o potrzebie wykładni, trzeba zauważyć, że zasadniczym trzonem wywodów wniosku, mającego przekonywać o istnieniu potrzeby wykładni przepisów, jest forsowana w nim teza, iż „organ rentowy właściwy ze względu na miejsce zamieszkania ubezpieczona może określić wyłącznie ustawodawstwo swojego państwa, o czym powinien poinformować

instytucje innego państwa - a te instytucje mogą albo się sprzeciwić i stwierdzić, że dana osoba podlega pod ich ustawodawstwo albo przez milczącą zgodę zaakceptować ustawodawstwo tego państwa, które poinformowało o jego zastosowaniu". Oznacza to, że według skarżącej polski organ rentowy nie był uprawniony do ustalenia w decyzji tymczasowej, że dla zainteresowanego w spornym okresie właściwe jest ustawodawstwo niemieckie.

Nie można też stracić z pola widzenia, że procedura ustalania właściwego ustawodawstwa w ramach koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego w Unii Europejskiej nie jest zagadnieniem nowym, ponieważ była już przedmiotem licznych wypowiedzi judykatury. Sąd Najwyższy szczegółowo opisał i wyjaśnił jej przebieg (wyroki z: 23 listopada 2012 r., II UK 103/12, OSNP 2013 nr 19-20, poz. 238; 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP 2014 nr 3, poz. 47; 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; 7 maja 2022 r., II USK 31/22, LEX nr 3438545; 2 sierpnia 2023 r., III USK 103/23, LEX nr 3590556). Według tych judykatów niepotwierdzenie ubezpieczenia przez instytucję ubezpieczeń społecznych innego państwa, w którym świadczona jest sporna praca marginalna, wiąże polskie organy ubezpieczeń społecznych. Oznacza to, że organy rentowe i polskie sądy nie mogą weryfikować decyzji słowackiej instytucji ubezpieczeniowej, która odmówiła uznania pracy ewidentnie marginalnej świadczonej na terenie Słowacji przez obywatela polskiego lub przedsiębiorcę za uzasadniającą podleganie słowackiemu ubezpieczeniu społecznemu (por. wyroki Sądu Najwyższego: z 4 kwietnia 2017 r., II UK 248/16, LEX nr 2306376; 10 maja 2017 r., I UK 456/16, LEX nr 2352167; 22 lutego 2023 r., I USK 45/22, LEX nr 3553385). Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego, o czym już wspomniano, jest natomiast uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 10 marca 2010 r., II UK 363/09, LEX nr 577467, czy też z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468) wraz z przytoczeniem związanych z nim konkretnych przepisów prawnych, wskazania, dlaczego jest ono istotne oraz przedstawienia argumentacji wskazującej na rozbieżne oceny prawne

(postanowienie Sądu Najwyższego z 27 czerwca 2023 r., III PSK 95/22, LEX nr 3576152 wraz z przytoczonym orzecnictwem).

W judykaturze przyjmuje się, że "wspólne porozumienie" w rozumieniu art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego może polegać na poinformowaniu przez instytucję miejsca świadczenia pracy o swoim stanowisku odnośnie do nieistnienia ważnego tytułu do ubezpieczenia społecznego na terytorium jej państwa, wydaniu przez instytucję właściwą miejsca zamieszkania decyzji (o charakterze tymczasowym - w trybie art. 16 ust. 2 o stosowaniu ustawodawstwa krajowego i zaakceptowaniu (nawet milczącym) tej decyzji przez instytucję właściwą dla miejsca świadczenia pracy (niewniesienie zastrzeżeń; wyroki Sądu Najwyższego z 25 listopada 2016 roku, I UK 370/15, LEX nr 2166375; 15 marca 2018 r., III UK 44/17, LEX nr 2497577). Jednocześnie w razie przeprowadzenia trybu konsultacyjnego ostateczne określenie ustawodawstwa właściwego jest wiążące dla wszystkich zainteresowanych państw członkowskich. Dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, może być wycofany/ uznany za nieważny przez instytucję, która go wydała, po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 *in fine* rozporządzenia wykonawczego), co umożliwia wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe, uwzględniającego to wspólne porozumienie (postanowienia Sądu Najwyższego: z 21 listopada 2016 r., II UK 733/15, LEX nr 3540660; 12 sierpnia 2020 r., II UK 314/18, OSNP 2021, nr 11, poz. 123).

W orzecnictwie i doktrynie nie budzi wątpliwości, że instytucja miejsca zamieszkania może wydać jedynie decyzję, że ustala ustawodawstwo właściwe jej państwa członkowskiego albo wydać decyzję stwierdzającą, że ustawodawstwo jej państwa nie jest właściwe. Przed wydaniem takiej decyzji ostatecznej organ rentowy zobowiązany jest wszcząć procedurę określoną w art. 16 rozporządzenia wykonawczego (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 15 marca 2018 r., III UK 44/17, OSNP 2019 r. nr 1, poz. 8 i powołane tam orzeczenia; K. Ślęzak, Ustalanie ustawodawstwa tymczasowego na podstawie rozporządzeń 883/2004 oraz 987/2009, Praca i Zabezpieczenie Społeczne 2014, nr 7, s. 2 i n.; zob. również

pytanie prawne do Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w przedmiocie wycofania zaświadczenia A1 i procedury uzgodnień, postanowienie Sądu Najwyższego z 27 kwietnia 2022 r., II USKP 113/21, Legalis nr 2834066). Jeśli procedura określona w art. 16 rozporządzenia wykonawczego zostanie zrealizowana, to jest ona wiążąca przy określeniu ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich (ewentualnie uniknięcia sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu), a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek).

Zatem z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie przepisów rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem w jednym państwie członkowskim – a nie jak twierdzi skarżąca - wyłącznie w państwie organu właściwego ze względu na miejsce zamieszkania zainteresowanego. Utrwalony jest także pogląd, że w postępowaniu zapoczątkowanym odwołaniem od decyzji ustalającej właściwe ustawodawstwo w zakresie zabezpieczenia społecznego sąd bada wyłącznie to, czy została zachowana właściwa procedura gwarantująca osiągnięcie celu zakładanego przez koordynację systemów zabezpieczenia społecznego, nie ma natomiast uprawnienia do badania zasadności stanowiska zajętego przez inne państwo członkowskie (zaakceptowanego przez polski organ rentowy; wyrok Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 2021 r., III USKP 49/21, Legalis nr 2658289; postanowienie Sądu Najwyższego z 18 listopada 2020 r., III UK 453/19, Legalis nr 2496890). Jest tak dlatego, że po pierwsze, postępowanie to nie przewiduje arbitralnych decyzji państwa miejsca zamieszkania, wymagając wspólnego porozumienia z innym zainteresowanym państwem członkowskim, a po drugie, nawet w wypadku sporu to nie sąd jest arbitrem rozstrzygającym, jakie ustawodawstwo będzie miało zastosowanie (wyrok Sądu Najwyższego z 21 października 2021 r., I USKP 51/21, Legalis nr 2938667). Wynika to w sposób jednoznaczny z art. 6 ust. 3 w związku z art. 16 ust. 4 *in fine* rozporządzenia wykonawczego, zgodnie z którym, w przypadku, gdy zainteresowane instytucje lub władze nie osiągną porozumienia co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa, sprawa może zostać

przedstawiona Komisji Administracyjnej przez właściwe władze, a Komisja Administracyjna stara się pogodzić rozbieżne opinie w terminie sześciu miesięcy od dnia, w którym przedstawiono jej sprawę (wyrok Sądu Najwyższego z 21 października 2021 r., I USKP 51/21, LEX nr 3520617 i powołane tam orzeczenia; postanowienie Sądu Najwyższego z 30 stycznia 2024 r., II USK 370/23, LEX nr 3666279). Ustalone w powyższy sposób właściwe ustawodawstwo powinno być brane pod uwagę przez organy państw członkowskich. Natomiast weryfikacja i ewentualne ponowne ustalenie ustawodawstwa właściwego są niezbędne, jeżeli pojawią się nowe okoliczności lub nastąpi zmiana w sytuacji osób ubiegających się o wydanie formularza A1 (wyrok Sądu Najwyższego z 11 czerwca 2024 r., II USKP 149/23, Legalis nr 3089331).

Podsumowując powyższe, skarżąca nie wykazała występowania przesłanki z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c., ponieważ problematyka związana z wykładnią art. 16 rozporządzenia wykonawczego była już wielokrotnie przedmiotem wypowiedzi orzecznictwa, sprawa Spółki jest przedmiotem innych postępowań kasacyjnych (sygn. akt I USK 52/24, I USK 60/24, I USK 67/24, I USK 173/24, I USK 188/24, I USK 223/24, I USK 224/24, I USK 253/24, I USK 260/24, I USK 261/24, I USK 267/24, I USK 282/24), a nie jest rolą Sądu Najwyższego zastępowanie skarżącego w prawidłowym poszukiwaniu przesłanek uzasadniających przyjęcie skargi do rozpoznania.

Z tych względów na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, orzekając o kosztach postępowania kasacyjnego po myśli art. 98 § 1 w związku z art. 398²¹ k.p.c.

[SOP]

[ał]

